

נשים, פמיניזם וסוגי הדם

את דברי אלה אבנה כמעין דרשה על דרשות חז"ל המתאייחסות לבריאת האישה (ברכות סא ע"א, בראשית רבה ח, א). אסכם את העמדה הראשונה, [1] עמדת החכם המינימליסטי קובעת ש"אדם נברא מן האדמה, וחווה - מן האדם". אך עבור חכמים רבים זאת היא הבנה חלקית. כיצד ניתן להגדיר 'איש' ללא 'אישה'? אנו חייבים לחזור לרעיון שהאישה נבראה מהצלע, אך מה זה בכלל צלע? סתם עצם בבית החזה, או אולי צד כמו ב"צֶלַע הַמִּשְׁפָּן" (שמות כו, לה). מכאן הסיקו חכמים שונים שהיו שני שלבים בבריאה. בשלב הראשון איש ואישה מעורבבים זה בזה: "וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֹם אָדָם". שניהם ביחד הם יחידה אחת, אדם. רק בשלב שני נפרדים המגדרים, מה שהקבלה תקרא 'נסירה'. אכן, לפי דעה אחת שהפכה קלאסית, האדם נברא "דו-פרצופין", אחד היה איש, שני - אישה. רק לאחר מכן חולק "דו-פרצופין" זה לשני המגדרים. [2] חכם אחד אומר שהצלע היה פרצוף. [3] חכם אחר מפתיע בפירושו לפיו הצלע הוא זנב. חכם רביעי [4] סובר שבשלב הראשון היה האדם אנדרוגינוס, שני המגדרים היו מעורבבים בו בצורה עמוקה יותר.

לדעתי, רק היום יכולים אנו להבין את המשמעות העמוקה של מטפורות אלו בהן השתמשו החכמים. מטפורות אלו מייצגות ארבעה סוגי נשיות או פמיניזם בתרבותנו. אבהיר אותם בעזרת מטפורה קצת יותר מודרנית שארשה לעצמי להוסיף. זכות הראשונים בהצגת הסוגים יש לנשיות ההיסטוריות. זאת התורמת האוניברסלית, נשיות מסוג O, הרעייה-האם שבנתה את בית ישראל לאורך תולדותינו, עליה נאמר "אדם נברא מן האדמה, חווה נבראת מן האדם", כאילו אמרנו, וכך הדגישו חכמים רבים, חווה – האישה - מבטאת דרגת התפתחות גבוהה יותר מזו של הגבר. ולפיכך כשהיה רב יוסף האמורא העיוור "שומע את קול רגלי אמו, היה אומר: אקום בפני השכינה שבאה" (קידושים לא ע"ב). נשיות מסוג O, היא ה'אשת חיל' הקמה "בְּעוֹד לַיְלָה וַתֵּתֶן טָרֶף לְבֵיתָהּ".

שתי הנשים הבאות מגדירות סוג A וסוג B. הן מאופיינות בשתי מלות הקוד שהזכרנו לעיל: פרצוף (A) או זנב (B). הפמיניזם סוג B טוען שההיסטוריה הפכה את האישה לזנב, לסוג B', ועתה יש לתקן את העוול ולהחזיר לה את מלוא אנושיותה. האפליה מתחילה כבר מהציורים בגני הילדים, ועלינו לתקנם. פמיניזם B מאמין באופנת ה-unisex כולל בטנקים ובנגמ"שים. כן דרכן לכבוש! בצבא ובכלכלה. אשת העסקים B "טַעֲמָהּ כִּי טוֹב סִתְרָה" ולפיכך "לא יִכָּפֶה בְּלִילָה נָרָה [במשרדיה]" במאבק הכיבוש בשוק, שפעם היה מיועד כולו לגברים. זכותן להיות טייקונים (אולי טייקוניות) וודאי, ולעשות תספורות נוסח נשית. ברור, שאז הנשיות תגאל.

הפמיניזם מסוג A טוען טענה הפוכה. האישה היא פרצוף אחר של האנושי. A הלוא היא האות הראשונה של 'אלטרנטיבה'. היא אכן מהווה אלטרנטיבה לפרצוף הגברי. נוסח A, מסוגלת לבנות עולם ללא מלחמות, להן המצ'אויזם אחראי באופן מכריע. A יוצאת נגד הפגיעה הגברית גם במדעים. דוגמה מופלאה לכך, מצאנו במחקרים על ההתפתחות המוסרית של האדם, מחקרים שפיתח לורנס קולברג ע"ה. בסולם שהיה מיועד לתאר את השלבים השונים, פיגרו הנשים באופן מתמיד בתשובותיהן. האבסורד שבכך הובן רק כאשר הועלתה הטענה שאולי אין אידיאל מוסרי אחד. אולי יש שני סולמות מוסריים. האחד, הגברי, המבוסס על החובה המופשטת של הצדק והחוק (נוסח קאנט). השני, הוא האידיאל הנשי האלטרנטיבי, המבוסס על הדאגה האישית ל'אחר'. לפנינו אחת הדילמות הגדולות העומדות היום בפני הפמיניזם. סוג B מבקש שוויון אך גם זהות, נלחמת נגד כל הבדל. סוג A דורש את ביטול האפליה, אך מאמינה בחשיבות ההבדל, במתח ובוויכוח עם התרבות הגברית. על A הפרופסורית לכלכלה המואסת באסכולת שיקגו, שרה 'אשת חיל': "פֶּפֶה הנשי פְּרָשָׁה לְעֵנִי", ולא לטייקונים.

ועתה לעמדה הרביעית, סוג AB. לפיה אנו עדיין במקצת אנדרוגינוס. בגבר יש יסודות נשיים, ובאופן סימטרי באישה יש יסודות גבריים. היא טוענת שיש לאפשר את הרחבת אופקי החיים של האישה, בכיוון שהיא הייתה רוצה, זאת מעבר לגבולות של הצרכים הביתיים והמשפחתיים, כמו למשל ילודה. גם הפוליטיקה היא עיסוק נשי, אך גם לחיילים מותר לבכות בקבורת חברים. מה זה AB? עבורי הוא החלום, שאף אדם, לא גבר ולא אישה, יערוך את חשבון חייו ויגיד את המלים האיומות: "זה היה הכל?"

אין ספק שבכל מקרה עלינו להיזהר ממחלות אפשריות. על כל סוג אורכות סכנות אופייניות לו. אמא O (עם Rh שלילי) עלולה לפעמים לסכן את וולדה. היא יכולה להפוך ל"ידישע מאמע" המפלצתית. לביבליוגרפיה ראה וודי אלן ומה מעיק על פורטנוי, או הסיפורים על האמא הפולנית בינינו. הצהבת מסוג B השואפת ל-unisex עלול לגרום שהאנושות תאבד את הנשיות! לעומת זאת, הצהבת מסוג A, עלולה להרוס את הקרקע המשותפת לשני המגדרים. היא רואה את תרבות ימינו נגועה בנגעי הגבריות, שהפכה לדעתה שטנית. גם סוג AB לא חסין למחלות. כל הסוגים האלה עלולים לחלות בסינדרום שהרפואה טרם תיארה. אם הכדוריות האדומות הנשיות המעניקות חמצן לגוף, והכדוריות הלבנות הגבריות העוסקות בהגנה מפרכת ומסוכנת, יאבדו את ההתמיינות שלהן, הקטסטרופה, תגיע מהר.

המסורת היהודית הייתה הוגנת. בייחוד בגרסותיה הפופולריות והמסתוריות, מכירה היא שני שטנים: לילית ואשמדאי. אך על כך במאמר הבא.